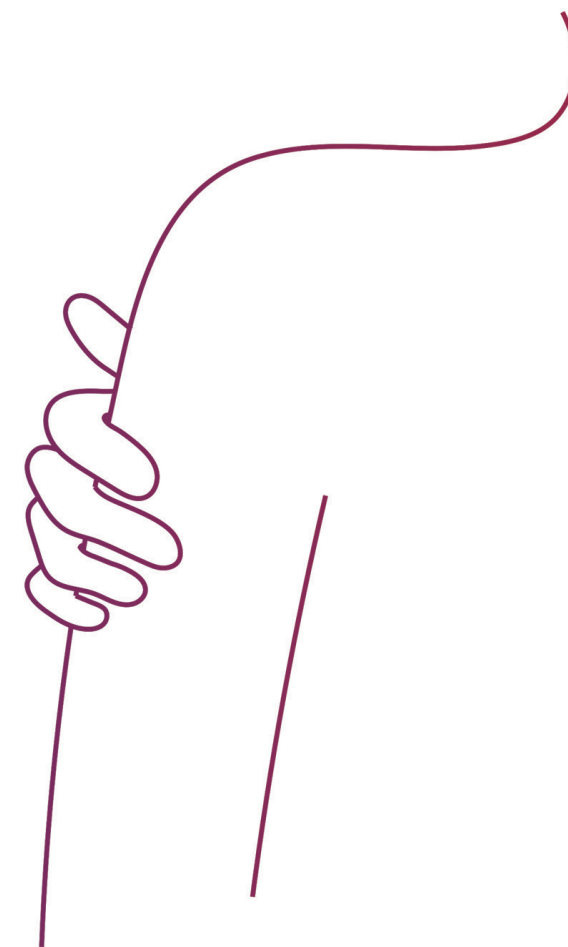

Funkcioniranje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji

feministički odgovor rodno
zasnovanoj agresiji

Istraživačice

Iva Davorija, Lana Kučer, Sandra Turkanović

Asistentice

Greta Grakalić Rački, Mia Mudri, Lorena Zec, Dženana Kalamujić

Izvještaj sastavile

Iva Davorija, Lana Kučer

Grafička priprema

Tanja Prokop - TLI Design

Projekt FORZA – feministički odgovor rodno zasnovanoj agresiji provodi SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava u partnerstvu s CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje.

Projekt je financiran sredstvima Europske unije u okviru Programa Impact4Values. Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Odobrena sredstva za provedbu iznose 54.735,02 EUR.

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Stajališta izražena u ovom simpoziju isključiva su odgovornost SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava i ne odražavaju stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

ISBN 978-953-50704-1-2

Funkcioniranje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji/SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava, CESI/online izdanje; 2025.

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

SAŽETAK

Svrha ovog istraživanja bilo je prikupljanje relevantnih empirijskih podataka za unapređenje funkcionalnosti mjere stambenog zbrinjavanja za žrtve obiteljskog nasilja prema čl. 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima (NN 106/18, 98/19, 82/23). Istraživanje je obuhvatilo analizu normativnog okvira kojim se regulira pravo žrtava obiteljskog nasilja na stambeno zbrinjavanje, analizu prakse provedbe mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji na županijskoj razini te iskustva i potrebe korisnica mjere.

Prikupljeni podaci upućuju na sljedeće zaključke:

- 1. Poteškoće u ispunjavanju uvjeta za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje:** istraživanje je pokazalo kako postoje značajni problemi u ostvarivanju uvjeta na pravo na stambeno zbrinjavanje, prvenstveno u pogledu nepreciznosti odredbe oko imovinskog stanja žrtve nasilja u trenutku podnošenja zahtjeva te postojanja pravomoćne sudske presude o počinjenom nasilju u obitelji prema podnositeljici zahtjeva.
- 2. Poteškoće oko pronalaska (adekvatnih) nekretnina za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja:** nedostupnost javnog stambenog fonda koji se može namijeniti (i) za zbrinjavanje žena žrtava obiteljskog i partnerskog nasilja te nedovoljna zaštita korisnica mjere kroz tripartitne ugovore s privatnim iznajmljivačima uvelike otežavaju proces pronalaska nekretnine, ali i njenu svrhovitost.
- 3. (Ne)informiranost i neujednačenost postupanja nadležnih tijela i institucija:** problemi u praksi postoje i zbog nedovoljne informiranosti različitih dionika/ica uopće o postojanju, a onda i funkcioniranju i provedbi ove mjere, prvenstveno od strane područnih ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad te nadležnih odjela pojedinih županija.

Slijedom navedenih informacija, zbog različitih poteškoća koje postoje u praksi i zakonodavstvu, jasno je da sustavu stambenog zbrinjavanja žena, žrtava rodno utemeljenog nasilja treba sveobuhvatna promjena i unaprjeđenje. U tu svrhu na kraju ovog istraživačkog izvještaja navodimo i nekoliko policy preporuka utemeljenih na rezultatima istraživanja, a

upravo kako bismo otklonili postojeće prepreke u provedbi mjere stambenog zbrinjavanja žrtava rodno utemeljenog nasilja.

Analiza koja je pred Vama izrađena je u okviru projekta **FORZA – feministički odgovor rodno zasnovanoj agresiji** kroz suradnju udruga SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava i CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje. Obje udruge imaju iskustvo direktnog rada sa žrtvama nasilja nad ženama i u obitelji kroz rad naših savjetovašta za žrtve nasilja, ali i u zagovaračkim aktivnostima u svrhu poboljšanja položaja žrtava i sustava prevencije i borbe protiv rodno utemeljenog nasilja. Jedan od ciljeva projekta FORZA jest osvještavanje relevantnih dionika/ica i zagovaranje efikasnijeg provođenja mjere stambenog zbrinjavanja prema Zakonu o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima, a u čemu će ova analiza poslužiti kao podloga.

NACRT ISTRAŽIVANJA

Pregled dosadašnjih istraživanja i literature

Nasilje prema ženama jedan je od najčešćih oblika rodno uvjetovanog nasilja, a ujedno i jedan od vodećih oblika diskriminacije u svijetu (Agencija za seksualna i reproduktivna zdravlja UN-a, UNFPA). Rodno utemeljeno nasilje nad ženama definira se kao ono koje žena trpi zato što je žena ili koje disproportionalno pogađa žene. Uključuje sve postupke nasilja nad ženama koji rezultiraju ili je vjerojatno da će rezultirati fizičkom, spolnom, psihičkom ili ekonomskom povredom, odnosno patnjom žena, uključujući i prijetnje takvim postupcima, iznude ili nasumično lišavanje slobode, bez obzira događa li se ono u javnom ili privatnom životu.

U svom Pojašnjavajućem izvješću, Konvencija Vijeća Europe za suzbijanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (tzv. Istanbulska konvencija) „sugerira da je u državama jedna petina do jedna četvrtina žena iskusila fizičko nasilje najmanje jednom tijekom svoje odrasle dobi, a više od jedne desetine pretrpjelo je seksualno nasilje koje je uključivalo primjenu sile. Brojke za sve oblike nasilja, uključujući i uhođenje, dosežu 45%. Većinu takvih nasilnih djela čine muškarci u svojoj neposrednoj društvenoj okolini, najčešće partneri ili bivši partneri“¹.

Ovi nam podaci ukazuju na činjenicu kako većinu nasilja žene doživljavaju u krugu svoje obitelji, najčešće od strane bliskih osoba. Nasilje u obitelji označava sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom, budući da se ova vrsta nasilja obično nastavlja i nakon prekida odnosa (odlazak od nasilnog partnera i/ili razvod).

Odlazak od nasilnog partnera nije nimalo jednostavan korak i puno je faktora koji utječu na odluku žena koje su žrtve partnerskog nasilja da ostanu nasilnom odnosu. Jedan od glavnih razloga je financijska situacija, koja je u tom slučaju multidimenzionalni problem koji uključuje razne varijable kao što su:

- Osiguravanje osnovnih sredstava za život (stanarina, režije, hrana, osnovne potrepštine)
- Traženje i nalaženje posla s odgovarajućim smjenama, radnim uvjetima i plaćom
- Traženje i nalaženje prikladne nekretnine (za najam)

¹ Više na: <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/Publikacija%20Konvencija%20Vije%C4%87a%20Europe%20o%20spre%C4%8Davanju%20i%20borbi%20protiv%20nasilja%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilja%20u%20obitelji.pdf>

- Osiguravanje adekvatne skrbi za djecu (npr. smještanje djece u ustanove predškolskog odgoja²)

Jasno je stoga da nasilje utječe na ekonomski položaj žrtve te joj je na putu oporavka i stjecanja ekonomske neovisnosti iznimno važno pružiti potporu prilikom rješavanja stambenog pitanja. Pitanje gdje će žrtva stanovati (sa djecom ili bez njih) jedno je od prvih pitanja, ali i prepreka s kojima se ona suočava jednom kada odluči napustiti nasilnika. Taj problem prepoznaje i Istanbulska konvencija koja u članku 20. stavku 1. propisuje da će stranke (države potpisnice) poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi žrtvama osigurale pristup uslugama koje olakšavaju njihov oporavak od nasilja. Te bi mjere trebale uključivati, prema potrebi, usluge kao što su pravno i psihološko savjetovanje, financijska pomoć, stanovanje, obrazovanje, osposobljavanje i pomoć u pronalaženju zaposlenja.

U pogledu postojanja stambenih mjera u Republici Hrvatskoj, posebna mjera za žrtve obiteljskog nasilja propisana je člankom 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima (NN 106/18, 98/19, 82/23). Ova mogućnost stambenog zbrinjavanja dostupna je u cijeloj zemlji i predviđa financiranje troškova najma iz državnog proračuna dvije godine, uz mogućnost produljenja za još dvije godine, ukoliko su ispunjeni zakonom predviđeni uvjeti. Za izvršavanje mjere nadležno je Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine.

U radu sa žrtvama, naša organizacija i druge organizacije koje pružaju usluge žrtvama nasilja, uočila je brojne probleme u provedbi prethodno spomenute mjere, kao i manjkavosti zakonodavnog okvira što svakako doprinosi malom broju izrečenih mjera. Udruga SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava provela je istraživanje pod nazivom „Funkcioniranje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji“ 2021. godine, te ova analiza predstavlja njegov nastavak i proširenje nalaza

U ovoj analizi razmatramo važnost stambenog zbrinjavanja žrtava rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji, postojeći zakonski okvir i njegove nedostatke, kao i poteškoće u primjeni mjere u praksi. Obrađujemo dostupne podatke o provedbi mjere na državnoj i lokalnoj razini, dok na kraju analize iznosimo preporuke za unaprjeđenjem stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja.

² SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava (2022). Funkcioniranje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji. <https://www.sos-rijeka.org/wp-content/uploads/FUNKCIONIRANJE-MJERE-STAMBENOG-ZBRINJAVANJA-ZRTAVA-NASILJA-U-OBITELJI-1.pdf>

Svrha i cilj istraživanja

Svrha ovog istraživanja je prikupiti relevantne podatke za osiguravanje empirijske podloge za zagovaranje promjena u provedbi Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima, a u cilju unaprjeđenja prakse stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja sukladno članku 45. predmetnog Zakona.

Podaci dobiveni iz istraživačkih aktivnosti koristit će se u izradi zagovaračkog dokumenta kao preporuke zakonodavcu i nadležnim tijelima te za oblikovanje poruka javne kampanje.

Opći cilj istraživanja bio je steći uvid u funkcioniranje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji, na temelju analize Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima, prakse provedbe ove mjere na županijskoj razini te ispitivanjem iskustava korisnica mjere stambenog zbrinjavanja, u pravilu žena, koje su proživjele rodno uvjetovano nasilje.

Sukladno navedenom cilju, temeljno istraživačko pitanje glasi: *Kako funkcionira provedba mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja na području Republike Hrvatske u praksi te koje je promjene potrebno provesti u svrhu unaprjeđenja iste?*

Postavljena su sljedeća specifična istraživačka pitanja:

- U kojoj mjeri članak 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima, zajedno s drugim pravnim aktima koji uređuju pravo žrtava obiteljskog nasilja na stambeno zbrinjavanje, ostvaruje svoju svrhu i pruža adekvatan pravni okvir za zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja nakon odlaska iz nasilne okoline ili izlaska iz skloništa za žrtve nasilja?
- Kakvi su stavovi, iskustva i kapaciteti županijskih upravnih tijela nadležnih za provedbu mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja o njejoj funkcionalnosti?
- Kakvi su stavovi i iskustva korisnica mjere, žena koje su proživjele rodno uvjetovano nasilje, u ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje?

Predmet istraživanja

Sukladno istraživačkim pitanjima, identificirani su sljedeći predmeti istraživanja:

- Normativni okvir kojim se uređuje pravo žrtava obiteljskog nasilja na stambeno zbrinjavanje, s naglaskom na članak 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima;
- Praksa provedbe mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji prema važećem članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima u Republici Hrvatskoj od strane nadležnih županijskih upravnih tijela;
- Iskustva i potrebe korisnica mjere, žena koje su proživjele rodno uvjetovano nasilje.

Metode istraživanja

Koristile su se tri metode istraživanja – analiza normativnog okvira kojim se regulira pravo žrtava obiteljskog nasilja na stambeno zbrinjavanje u Republici Hrvatskoj, anketni upitnik za županijska upravna tijela zadužena za provedbu mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja, polustrukturirani intervjui s korisnicama mjere (ženama koje su proživjele rodno uvjetovano nasilje).

Istraživanje je akcijsko s obzirom na to da će se prema rezultatima i zaključcima oblikovati zagovarački dokument te poruke javne kampanje o unapređenju provedbe mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima.

U obradi podataka koristio se alat Microsoft Office paket (Microsoft Excel). Prilikom analize upitnika te u analizi polustrukturiranih intervjua koristile su se metode deskriptivne (opisne) statistike.

ANALIZA ZAKONODAVNOG OKVIRA KOJIM SE REGULIRA PRAVO ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI NA STAMBENO ZBRINJAVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji uređeno je **Zakonom o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima (NN 106/18, 98/19, 82/23)** (dalje u tekstu: Zakon). Članak 45. Zakona propisuje da žrtva nasilja u obitelji podnosi zahtjev za stambeno zbrinjavanje nadležnom upravnom tijelu županije odnosno Grada Zagreba u čijem je djelokrugu obavljanje povjerenih poslova državne uprave koji se odnose na stambeno zbrinjavanje. Sredstva za troškove smještaja korisnice prava na stambeno zbrinjavanje osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske na pozicijama **Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine** (dalje: Ministarstvo) ako ih korisnica sama ne može snositi.

Uvjeti za ostvarenje prava na stambeno zbrinjavanje žrtve nasilja su:

- postojanje pravomoćne sudske presude o počinjenom nasilju u obitelji prema podnositeljici zahtjeva
- žrtva nasilja nema u vlasništvu ili suvlasništvu drugu useljivu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske
- žrtva nasilja nema dovoljno sredstava za osiguranje odgovarajuće stambene jedinice nužne za stanovanje, a istu ne može ostvariti svojim radom, dohotkom od imovine, od obveznika uzdržavanja ili na drugi način, odnosno kada ukupni dohodak i ukupni primici podnositeljice zahtjeva i punoljetnih članova_ica njenog kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos od jedne proračunske osnovice (za 2024. godinu iznosi 441,44 eura)
- izdana preporuka nadležnog područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad o potrebi stambenog zbrinjavanja žrtve nasilja u obitelji.

Ako su ispunjeni svi prethodno navedeni uvjeti, upravno tijelo županije odnosno Grada Zagreba u čijem je djelokrugu obavljanje povjerenih poslova državne uprave koji se odnose na stambeno zbrinjavanje, donosi **rješenje o stambenom zbrinjavanju žrtve nasilja u obitelji najduže do dvije godine te ga dostavlja Ministarstvu na izvršenje**. Dakle za ostvarenje ovog prava **svi navedeni uvjeti moraju biti kumulativno odnosno istovremeno ispunjeni**. Ukoliko podnositeljica zahtjeva nije zadovoljna, protiv rješenja

može podnijeti žalbu upravnom tijelu županije odnosno Grada Zagreba, a o kojoj odlučuje Ministarstvo kao drugostupanjsko tijelo. Protiv rješenja Ministarstva žalba nije dopuštena ali može se pokrenuti upravni spor.

Važenje rješenja o stambenom zbrinjavanju žrtve nasilja koje je donijelo nadležno upravno tijelo županije odnosno Grada Zagreba može se nakon isteka roka od dvije godine na zahtjev korisnice **produžiti za još dvije godine ako razlozi zbog kojih je rješenje doneseno traju i dalje**, što se također utvrđuje u postupku pred upravnim tijelom županije odnosno Grada Zagreba.

Osim toga, Zakonom je propisana mogućnost da žrtva nasilja u obitelji ostvari **pravo na trajno stambeno zbrinjavanje, ali samo na području primjene Zakona, a to je potpomognuto područje i područje posebne državne skrbi**. Potpomognuto područje je područje Republike Hrvatske koje je na temelju indeksa razvijenosti ocijenjeno kao područje koje prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati, a koje je definirano posebnim propisom ili aktom donesenim na temelju toga propisa. Područje posebne državne skrbi je područje Republike Hrvatske koje je definirano člancima 3., 4., 5. i 6. Zakona o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15, 106/18). Prijava za ostvarivanje prava na trajno stambeno zbrinjavanje podnosi se u nadležnom upravnom tijelu u županiji, svake godine u razdoblju od 1. siječnja do 31. siječnja te je uz istu potrebno priložiti dokumentaciju propisanu Uredbom o kriterijima za bodovanje prijava za stambeno zbrinjavanje (NN 038/2024)³.

Uredbom je određeno da Prijava podnositelja/ice koji/a ima utvrđen status žrtve nasilja u obitelji ili u kojoj je naveden član kućanstva koji ima utvrđen status žrtve nasilja u obitelji ostvaruje jednokratno 120 bodova. Bodovane prijave uvrštavaju se na Listi prvenstva, koje nadležna upravna tijela formiraju prema modelima stambenog zbrinjavanja. Redom izvršnih Listi prvenstva navedena upravna tijela rješavaju o pravima na stambeno zbrinjavanje, sukladno raspoloživim sredstvima u državnom proračunu i raspoloživom stambenom fondu u državnom vlasništvu. Rješenja o pravu na stambeno zbrinjavanje nadležna upravna tijela dostavljaju nadležnom Ministarstvu koje ih provodi.

Navedeni Zakon posljednji se put mijenjao 2023. godine, i to u hitnom postupku. Kao što smo više puta u izmjenama raznih zakona od važnosti za pitanja rodne ravnopravnosti isticale, **potpuno neprihvatljivo takve zakone donositi u hitnom postupku** jer se time zainteresiranoj javnosti otežava i ograničava vrijeme potrebno za uključivanje u javnu raspravu i iznošenje kvalitetnih prijedloga.

³ Uredba o kriterijima za bodovanje prijava za stambeno zbrinjavanje (NN 038/2024)

PRAKSA PROVEDBE MJERE STAMBENOG ZBRINJAVANJA ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI NA ŽUPANIJSKOJ RAZINI

Kako bi se istražilo kako u praksi izgleda provedba mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima u Republici Hrvatskoj na županijskoj razini, proveo se *online* upitnik.

Upitnik su ispunili upravni odjeli svih Županija i Grada Zagreba nadležnih za provedbu mjere stambenog zbrinjavanja, kroz tri seta pitanja kojima su se ispitali stavovi, iskustva i kapaciteti nadležnih upravnih tijela vezano uz funkcionalnost provedbe mjere stambenog zbrinjavanja.

Prvi set pitanja je bio usmjeren na korištenje mjere stambenog zbrinjavanja u 2021., 2022. i 2023. godini. U prvom dijelu zatražile smo brojčane podatke o podnesenim zahtjevima te sadržaju donesenih rješenja (odobreni, odbijeni ili povučeni), a u drugom dijelu ispitala se prosječna duljina trajanja postupka te najčešći razlozi na temelju kojih su zahtjevi odbijeni. Drugi set pitanja se odnosio na produljenje mjere stambenog zbrinjavanja od kad su izmjene Zakona stupile na snagu (28.7.2023., zaključno s 31.5.2024.). U prvom dijelu zatražile smo brojčane podatke o podnesenim zahtjevima te o sadržaju njihovih rješenja (odobreni, odbijeni ili povučeni), a u drugom dijelu ispitala se prosječna duljina trajanja postupka. Treći i posljednji set pitanja odnosio se na samoprocjenu nadležnih županijskih tijela o uspješnosti provedbe mjere kroz odgovore sljedeća pitanja:

- Na koje ste poteškoće naišli u primjeni mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima?
- Što mislite što bi Vama, kao zaposleniku/ici nadležnog tijela županije odnosno Grada Zagreba, olakšalo provedbu mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima?
- Što mislite, što bi se trebalo promijeniti u provedbi mjere stambenog zbrinjavanja, kako bi se žrtvama nasilja olakšalo ostvarivanje ovog prava?

Upitnik je diseminiran putem obrasca Google Forms uz posredstvo Uprave za stambeno zbrinjavanje Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine.

Prema podacima koje smo prikupile od upravnih tijela u županijama te Gradu Zagrebu, u promatrane tri godine, ukupno je na području Republike Hrvatske podneseno **137 zahtjeva** za stambenim zbrinjavanjem žrtava nasilja, od čega je odobreno 100, odbijeno 30, a povučeno 4 zahtjeva. Razlika od 3 slučaja jest ta, što za njih nisu donesena rješenja u trenutku ispunjavanja upitnika.

Tablica 1. Zahtjevi za stambenim zbrinjavanjem žrtava nasilja po JLRS-u i godini

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Ukupno
2021	podneseno	4	0	1	1	0	0	0	0	2	1	0	1	1	13	1	13	0	0	1	0	1	40
	odobreno	4	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	4	1	11	0	0	1	0	0	27
	odbijeno	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	8	0	2	0	0	0	0	1	12
	povučeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
2022	podneseno	3	0	1	4	0	0	0	7	1	1	0	0	0	3	2	12	0	0	0	1	5	40
	odobreno	3	0	1	4	0	0	0	7	1	0	0	0	0	2	1	4	0	0	0	1	3	27
	odbijeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	2	10
	povučeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	3
2023	podneseno	2	0	10	4*	1	0	1	9	1	1	0	1	3	5	0	5	1	0	1	1	11*	57
	odobreno	2	0	7	2	1	0	1	9	1	1	0	1	2	3	0	4	1	0	1	1	9	46
	odbijeno	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	1	8
	povučeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		18	0	24	16	2	0	2	32	8	6	0	4	8	42	6	60	2	0	4	4	33	

* u trenutku prikupljanja podataka, neki zahtjevi nisu riješeni zbog čega dolazi do odstupanja u brojcima podnesenih i riješenih

1 Zagrebačka

2 Krapinsko-zagorska

3 Sisačko-moslavačka

4 Karlovačka

5 Varaždinska

6 Koprivničko-križevačka

7 Bjelovarsko-bilogorska

8 Primorsko-goranska

9 Ličko-senjska

10 Virovitičko-podravska

11 Požeško-slavonska

12 Brodsko-posavska

13 Zadarska

14 Osječko-baranjska

15 Šibensko-kninska

16 Vukovarsko-srijemska

17 Splitsko-dalmatinska

18 Istarska

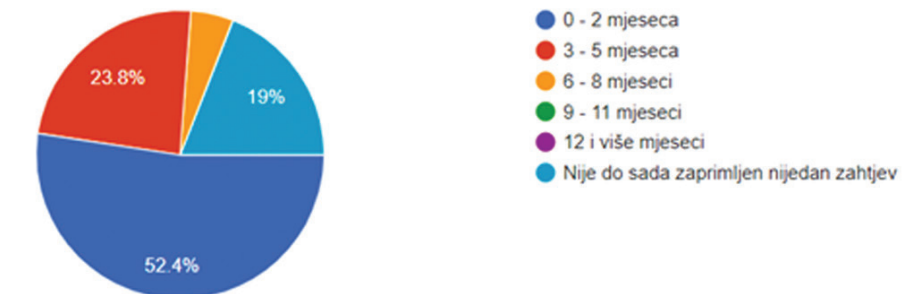
19 Dubrovačko-neretvanska

20 Međimurska županija

21 Grad Zagreb

Kao prosječno vrijeme trajanja postupka odlučivanja o zahtjevu za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja, polovica nadležnih tijela županija (52,4%, odnosno njih 11) je odgovorilo od 0 do 2 mjeseca, oko četvrtina (23,8%, 5 županija) od 3 do 5 mjeseci te u samo jednoj županiji prosječno vrijeme trajanja postupka iznosi od 6 do 8 mjeseci.

21 responses

Najčešći razlog za odbijanje zahtjeva za korištenje mjere prema odgovorima nadležnih odjela u županijama je prekoračenje imovinskog cenzusa, točnije, ukupni dohodak i ukupni primici podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova kućanstva mjesečno prelazili su po članu kućanstva iznos od jedne proračunske osnovice, što je granica propisana Zakonom. Slijedi izostanak pravomoćne presude o počinjenom nasilju u obitelji te činjenica da žrtva nasilja u vlasništvu ili suvlasništvu ima drugu useljivu nekretninu.

U promatranom trogodišnjem razdoblju u 4 hrvatske županije nije podnesen niti jedan zahtjev⁴, što je za više od upola manje u odnosu na prethodnu analizu provedbe mjere koju je provela organizacija SOS Rijeka⁵.

Po pitanju zahtjeva za produljenjem stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja, koje je omogućeno izmjenama Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima od 28.7.2023. godine, isti je podnesen u svega 10 županija, pri čemu je većina njih odobrena (19), odbijeno je 5, a povučen samo 1 zahtjev.

Tablica 2. Zahtjevi za produljenjem stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja po JLRS-u i godini

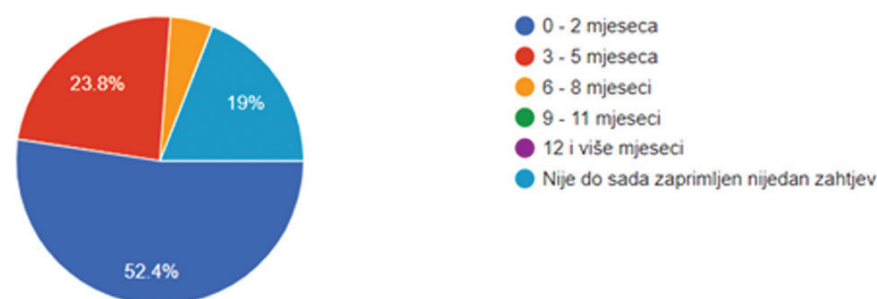
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Ukupno
Od 28.7.2023. do 31.5.2024.	podneseno	1*	0	2	2*	0	0	0	0	1	0	0	1	2	0	2	10	0	0	0	1	2	24
	odobreno	0	0	1	3	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	2	9	0	0	0	1	0	19
	odbijeno	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2	5
	povučeno	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
		1	0	4	6	0	0	0	0	2	0	0	2	4	0	4	20	0	0	0	2	4	

* u trenutku prikupljanja podataka, neki zahtjevi nisu riješeni zbog čega dolazi do odstupanja u brojcima podnesenih i riješenih

1 Zagrebačka	11 Požeško-slavonska
2 Krapinsko-zagorska	12 Brodsko-posavska
3 Sisačko-moslavačka	13 Zadarska
4 Karlovačka	14 Osječko-baranjska
5 Varaždinska	15 Šibensko-kninska
6 Koprivničko-križevačka	16 Vukovarsko-srijemska
7 Bjelovarsko-bilogorska	17 Splitsko-dalmatinska
8 Primorsko-goranska	18 Istarska
9 Ličko-senjska	19 Dubrovačko-neretvanska
10 Virovitičko-podravska	20 Međimurska županija
	21 Grad Zagreb

Kao prosječno vrijeme trajanja postupka odlučivanja o produljenju mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja, najveći dio nadležnih tijela županija (47,6%, odnosno njih 10) odgovorilo je kako je vrijeme trajanja od 0 do 2 mjeseca, a u 2 županije taj postupak traje od 3 do 5 mjeseci. U 9 županija (42, 9%) nije zaprimljen niti jedan zahtjev za produljenjem stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja. Kao i za korištenje mjere općenito, možemo pretpostaviti kako je najčešći razlog za nekorisćenje prava na podnošenje zahtjeva za produljenje mjere, nedovoljna informiranost kako žrtava nasilja, tako i institucija koje s njima rade.

21 responses

Napitanje „Na koje ste poteškoće naišli u primjeni mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima?“, najčešći odgovori su bili kako poteškoća nije bilo, a od onih koje su zabilježene, najveći dio odnosio se na duljinu trajanja prikupljanja potrebne dokumentacije od drugih nadležnih tijela.

Na pitanje „Što mislite što bi Vama kao zaposleniku/ici nadležnog tijela županije odnosno Grada Zagreba olakšalo provedbu mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima?“, dio odgovora se odnosi na ubrzavanje dostave dokumentacije službenim putem, odnosno bolja umreženost javnopravnih tijela, zbog bržeg i ekonomičnijeg postupanja. Posebno zanimljiv odgovor je bio kako bi bilo potrebno „Razraditi pojam pravomoćne sudske presude, odnosno rok u kojem se ista može priznati. Također, ukoliko postoji mogućnost priznavanja nekih drugih akata osim pravomoćne presude, da se ista eksplicitno navede u Zakonu (npr. rješenje o određivanju mjere opreza zabrane približavanja)“.

Na pitanje „Što mislite što bi se trebalo promijeniti u provedbi mjere stambenog zbrinjavanja kako bi se žrtvama nasilja olakšalo ostvarivanje ovog prava?“, dani su različiti odgovori, pri čemu ih je nekoliko (3) istaknulo kako je 2 godine premalo vremena za korištenje mjere i da bi istu trebalo produljiti barem na 4 godine, a poželjno i trajno, kako bi se uistinu pomoglo žrtvama nasilja. Također, nekoliko je županija (3) istaknulo da je potrebno ubrzati procese pribave potrebne dokumentacije, podnošenja zahtjeva i donošenja rješenja putem aplikativnog sustava te bolje povezati institucije i urediti njihove nadležnosti. Ostali odgovori su bili: „više informirati djelatnike Zavoda za socijalni rad te žrtve nasilja o mogućnosti stambenog zbrinjavanja temeljem čl. 45. Zakona“, revidirati imovinski cenzus, tj. „ukinuti ukupne primitke podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegova kućanstva kao kriterij izračuna primanja podnositelja zahtjeva i članova obitelji njegova kućanstva mjesečno“, zatim „osigurati dovoljan broj stambenih jedinica“ kao i ubrzati proces njihovog pronalaska.

ISKUSTVA I POTREBE KORISNICA MJERE, ŽENA ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI

Prikupljali su se podaci za dobivanje odgovora na sljedeća specifična istraživačka pitanja:

- Na koji su se način s korisnice mjere informirale o postojanju mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja?
- Kakav je stav korisnica mjere o postupku ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja?
- Kakvo je iskustvo korisnica mjere s procesom pronalaska nekretnine?
- Kakav je stav korisnica mjere o uvjetima ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja?
- Kakav oblik pomoći i podrške su korisnice mjere imale u procesu ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja?
- Kakvo je iskustvo korisnica vezano uz produljenje mjere stambenog zbrinjavanja?

U kvalitativnom dijelu istraživanja iskustva i potreba korisnica mjere, žena koje su proživjele rodno uvjetovano nasilje, provela su se četiri polustrukturirana intervjua. Isti su provedeni u cilju stjecanja dubljeg uvida u funkcionalnost provedbe mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja. Dobivene podatke potrebno je interpretirati s oprezom budući da ispitanice dolaze s područja tri različite županije - Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke i Primorsko – goranske, te se njihovo iskustvo veže isključivo uz provedbu mjere u tim županijama. Za jednu je ispitanicu u provedbi intervjua sudjelovala i djelatnica skloništa čija je ispitanica bila korisnica, a u svrhu prevođenja, budući da je riječ o imigrantkinji.

1. Informiranje o mjeri stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja

Za mjeru stambenog zbrinjavanja, tri su ispitanice saznale u skloništu, bilo od zaposlenica ili drugih žena korisnica skloništa, dok je jedna za mjeru saznala od pravnice udruge čije je usluge primarnog pravnog savjetovanja koristila. Nijedna od ispitanica za mjeru nisu saznale od djelatnika/ica Hrvatskog zavoda za socijalni rad, naprotiv, istaknule su kako sami/e djelatnici/ice Zavoda za mjeru nisu čuli/e ili su pak bile oštećene njihovim postupanjem, a za što su dale sljedeće primjere:

- a) „Ne nisu. Nisu, niti su znale (za postojanje mjere), jer kad sam ja tražila preporuku od njih, onda su i one tek saznale za to.“
- b) „... kad sam došla u Centar s informacijama vezanima uz mogućnost stambenog zbrinjavanja, činilo mi se kao da nisu znali o čemu se radi.“
- a) „Nisu ne, u Centru su zapravo poprilično oštetili mene i moju djecu. (...) Na kraju smo zatražile inspeksijski nadzor i Ministarstvo je utvrdilo propuste - tako da od Centara i ostalih službi nisam dobila nikakvu informaciju ni pomoć. Mislim da oni ni sami još ne znaju za to, ako mogu tako iskreno.“

2. Postupak ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja

Kako bismo dobile uvide u iskustva ispitanica u ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje, upitale smo ih o preprekama na koje su naišle u postupku. Sve četiri ispitanice su istaknule problem pronalaska nekretnine kao korak koji je znatno produljio i otežao cijeli proces ostvarivanja prava.

Kao dosta veliku prepreku u pronalasku stanova za stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja predstavlja činjenica kako država ne raspolaže svojim stambenim fondom te su žrtve nasilja nekretnine dužne tražiti od privatnih iznajmljivača. Navedeno povlači za sobom čitav niz problema – od nemogućnosti regulacije cijena najмова, utjecaja na uvjete u kojima se nekretnine nalaze do nemogućnosti osiguranja da korisnice mjere ostanu u stambenoj jedinici u kojoj su smještene za puno vrijeme trajanja mjere stambenog zbrinjavanja na koje imaju pravo prema zakonu. Potonje se pokazalo posebno problematičnim u turističkim mjestima

- a) „Znači ni preko Njuškala, ni preko Plavog oglasnika, nego smo uspjeli na kraju privatnim neakvim linijama doći do žene koja je imala u tom trenu prazan stan i bila voljna iznajmiti ga za nešto, ajmo reći, manje novaca. Ali s obzirom na rizik iznajmljivanja žrtvi obiteljskog nasilja, kako je ona to gledala, bojala se da ne bi došlo do toga da se pojavi bivši suprug ili nešto slično. Onda je povećala stanarinu i rekla je – ja ću se, financijski, na taj način namiriti – i iznajmit ću vam stan. Tako da nismo uspjeli doći nikakvim drugim nego privatnim vezama hajmo reći do žene.“
- b) „Ali sad od 1. mjeseca, evo do 9. mjeseca, još smo uvijek u potrazi za stanom. Stan ili kuća - znači nebitno. Ali to je jako, jako teško naći. Ne mogu reći, gospodin (...) iz Ministarstva, isto se trudi. Ali mislim,

nažalost, ne možemo naći. Mislim i to što ljudi nude, bili smo pogledati dvije kuće, nije to baš pogodno za život s djecom.“

- c) „Nakon toga smo negdje u drugom mjesecu uselili u drugu nekretninu - i to je trajalo jako kratko. To je sve bilo divno i krasno na početku. Melem, med i mlijeko. Međutim, desilo se to da su nas jednostavno izbacili u 5. mjesecu. Pretpostavljam, i vjerujem, da je to zbog turističke sezone, jer u tom periodu kad smo mi bili tamo... nam nije stala tući iznad glave. Znači, oni su taj novac iskoristili za mijenjanje stolarije i uređenje kupaone, i nakon toga su nas izbacili van.“

Sve ispitanice su se složile s potrebom da država uloži u svoj stambeni fond koji bi onda mogli dati i na korištenje žrtvama nasilja u sklopu mjere stambenog zbrinjavanja, ali su isto tako bile suglasne s idejom da bi primjenu mjere unaprijedilo raspisivanje natječaja radi sklapanja ugovora o najmu između privatnog iznajmljivača i Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine.

3. Nekretnina

Htjele smo ispitati kakvo je iskustvo ispitanica s nekretninama u koje su na koncu uselile putem ove mjere. Sve četiri ispitanice nekretninu su unajmile od privatnih iznajmljivača jer stanova u javnom stambenom fondu nije bilo. S obzirom na to da smo upoznate s praksom traženja pologa, pitale smo korisnice mjere jesu li ih njihovi privatni iznajmljivači tražili. Dvije ispitanice polog nisu tražili, a dvije jesu što je stvorilo dodatne probleme, budući da nadležno Ministarstvo isti ne financira.

1. „Jesu, tražili su polog. Znači to bi bio polog od nekih 500 do 800-1000 eura. A kad im se reklo da Ministarstvo polog neće dati, ali će pokriti troškove najamnine i režija, onda su rekli ne. Radije bi da im se da polog unaprijed.“
2. „Ne, nisu me tražili polog iz razloga što mi je odmah iz Ministarstva rečeno da ne tražim, niti ne gledam takve stambene jedinice gdje se traže nekakvi polozi, akontacije ili slično, jer država na takav način ne funkcionira.“

4. Uvjeti za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja

Prilikom provedbe istraživanja, bilo nam je također važno ispitati stavove korisnica mjere, o uvjetima za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje. Kako je jedan od uvjeta za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja postojanje pravomoćne presude, ispitivale smo koje je njihovo mišljenje o ovom uvjetu.

- „... ipak treba postojati neka dodatna opcija za ostvarivanje prava. Jer neke žene koje su smještene u skloništu (...) nisu doživjele, zbog sporosti sustava, svoju pravomoćnu presudu za vrijeme boravka u skloništu. I došao je kraj njihovom boravku i morale su napustiti sklonište, a nisu imale kamo otići. Znači žene, koje možda ostvare pravo na taj nekakav duži period smještaja, što potvrđuje zapravo da se ne planiranju vratiti počinitelju, nemaju neke druge opcije, zapravo.“
- „Jer što ako ja nemam pravomoćnu presudu? Što ako je sud odlučio u korist druge strane? Ja nemam to pravomoćno rješenje. Ja sam prisiljena onda sama sebe zbrinuti, a trenutno nisam u mogućnosti. Znači automatski ja nemam pravo na stambeno zbrinjavanje i, kako bi se reklo, ostajem na ulici. Znači ne mogu, nemam financijske potpore da si ja mogu sama iznajmiti stan. Da si ja mogu sama platiti stan, da si mogu sama realizirati stambeno pitanje. Znači ja bez tog rješenja - ne mogu ništa. Mislim da bi bilo dobro da se taj uvjet ukloni.“
- „Pa evo, iskreno, iz mog iskustva, smatram da ne bi to trebalo biti tako (...) S obzirom da ja sad imam nepravomoćnu presudu gdje je bivši muž osuđen na 25 godina. Smatram da bi i ona trebala nešto značiti. I da bi trebali na osnovu toga žene ostvarivati pravo. Svi znamo da tu pravomoćnost možemo čekati jako dugo, da oni ulažu žalbe jako često i sve to onda dugo traje. A žrtva - gdje će ona biti za to vrijeme?“
- „Da, ja u tom djelu ne znam što bih rekla, jer sam jako frustrirana našim sudstvom. Znači ja sam obiteljsko nasilje prijavila prvi puta 2018. godine (...), u 2021. u šestom mjesecu održano je ročište i on je za to optužen. (...) Tako da o toj pravomoćnosti, o našem sudstvu možda bolje da ja ne govorim ništa, jer nemam ništa lijepo za reći.“

Zanimao nas je i stav korisnica mjere o duljini trajanja mjere, odnosno je li razdoblje od dvije godine dovoljno da se postigne svrha mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog

nasilja (da riješe svoje egzistencijalne probleme, „stanu na noge“, osnaže sebe i djecu, ostvare stabilnost i slično).

Jedna ispitanica je navela kako to ovisi o okolnostima, a pogotovo radnom statusu. Ako je korisnica mjere zaposlena, to uvelike pospješuje uvjete i mogućnost da se riješe egzistencijalne brige tijekom dvije godine. Međutim, veliki je problem i što su često zaposlene na određeno, što budućnost čini neizvjesnom. Također, važni su i drugi materijalni uvjeti, poput posjedovanja osobnog automobila, čime se značajno doprinosi tomu da se žena žrtva nasilja u dvije godine u potpunosti reintegrira u društvo.

Ostale tri ispitanice imale su također negativne stavove spram duljine trajanja mjere. Smatraju kako je rok od dvije godine prekratak, s obzirom na okolnosti zbog kojih se pravo na korištenje mjere i ostvaruje.

- „Ne, nikako ne mislim da je taj rok dovoljan za osamostaljivanje. Prvenstveno jer to pravo ostvaruju žene koje su žrtve nasilja u obitelji (...), a često su i njihova djeca u pitanju. I što ako ja ne mogu plaćati jaslice ili vrtić za djecu? Ne mogu naći posao. U dvije godine, konkretno, ja nisam ništa uštedila. I ne mogu uštediti. A cijene su previsoke da bih kupila stan. Cijene najma su isto vrlo visoke. Tako da mislim da ne, nije to dovoljno da u dvije godine sama mogu riješiti stambeno pitanje. Nikako. Mislim da je to premalo vremena. Dvije godine prođu i nismo ništa napravili. I opet sam ja praktički na ulici, jer nemam gdje. Ja nisam uspjela naći vlastitu kuću koju si mogu priuštiti jer ne mogu financijski. A svi mi koji smo dobili to pravo (na stambeno zbrinjavanje), ili žene koje su dobile to pravo, to nisu zaposlene žene. Nemaju stalni prihod. Znači ili primaju zajamčenu minimalnu naknadu ili dječji doplatak. Od toga se ne može ušparati za kuću. Jer potrebno je financirati školovanje djece, život.“
- „Smatram da je to ipak kratak period. Ženi koja je prošla bilo koju vrstu nasilja prvo treba vremena da se oporavi psihički i fizički, zatim da oporavi djecu, pa tek onda da krene ostvarivati neku financijsku stabilnost. A u dvije godine je nekako sve stisnuto. I nemoguće je postići sve. Pogotovo ako sudski procesi još uvijek traju.“
- „Prvo i osnovno, psihički oporavak sam za sebe traje jako dugo, a mislim da mi moramo najprije biti psihički dobro da bi mogle tu djecu osnažiti, da bi mogle uopće išta drugo... Recimo meni je problem bio taj vrtić. Dok su oni upisani u vrtić, dok je ta adaptacija prošla, dok je to sve krenulo.

Pa onda recimo, ne znam, sam taj posao. Moraš naći neki posao, samo u prvoj smjeni, jer eto ne možeš si priuštiti da radiš popodne, niti bilo kako drugačije. Sudske postupke da ni ne spominjem (...). Ali u situaciji u kojoj sam bila ja, da su dostupni samo stanovi od privatnih iznajmljivača, naše dvije godine potrošili smo seljakajući se, trošeći se, plaćući. Bilo je jako teško. Ako se stanovi iznajmljuju od privatnih iznajmljivača onda ne, dvije godine nisu dovoljne.

5. Pomoć i podrška pri ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja

Zanimalo nas je jesu li korisnice imale podršku u ostvarivanju ove mjere i ako jesu, čiju. Sve ispitanice su istaknule zaposlenice udruga i skloništa, a dvije su još spomenule djelatnice u županijskim upravnim odjelima nadležnim za stambeno zbrinjavanje, kao osobe koje su pomogle u procesu.

Pomoć koju su dobile od strane udruga i skloništa sastojala se u informiranju i vođenju kroz proces ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje, kod nekih i preuzimanje na sebe, u potpunosti, obveze prikupljanja dokumentacije, te pomoć u komunikaciji s Ministarstvom i sudom. Od samog Ministarstva pomoć nisu dobile u značajnoj mjeri, osim u onom najnužnijem dijelu, što su dijelom i same prepoznale kao posljedicu potkapacitiranosti nadležnog odjela.

- „Zapravo je najbolje naći stan koji ima sve što Ministarstvo traži (...). Taj dio nam je stvarno najlakši, jer što više napravimo mi, to brže ide. Svjesne smo da su oni **zatrpani** i rješenjima i traženjima stanova i potpisivanjima ugovora... Tako da mi ih volimo dovesti Adoslovno pred gotov čin.“

6. Pravo na produljenje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja

Zanimalo nas je i jesu li korisnice mjere upoznate s mogućnošću za njezinim produljenjem, bez obzira jesu li mjeru iskoristile ili nisu.

Sve ispitanice su upoznate s tom mogućnošću ili od strane udruga ili od strane Ministarstva, pri čemu dvije ispitanice koriste mjeru prvi put, a dvije su podnijele zahtjev za produljenjem. Od dvije ispitanice koje su zahtjev za produljenjem mjere podnijele, jednoj je odbijen.

- „Kad su došli iz Ministarstva da se potpiše, kad su istekle dvije godine od početka korištenja mjere, onda mi je gospodin [iz Ministarstva⁶] rekao da će se uskoro mjera moći zakonski produljiti i da će nas oni obavijestiti putem maila, kada ta odredba stupi na snagu. Ja sam dobila taj mail, da je mogućnost produljenja stupila na snagu, i da mogu predati zahtjev za produljenjem, što sam ja i napravila. Onda smo naišli na jednu prepreku, jer je meni od strane županije odobreno produljenje i rješenje o tome je postalo pravomoćno, no Ministarstvo je zaustavilo provedbu rješenja jer navodno više ne surađuje s privatnim iznajmljivačima. To jest - produžuju samo žrtvama koje su smještene u državnim stanovima. Ali nisam odustala od traženja prava na produljenje. Mi smo se žalili na rješenje o odbijanju i to je na sudu i čekamo odluku.“
- Iskustvo ispitanice kojoj je produljenje mjere odobreno isto valja istaknuti budući da ukazuje na to koliko su okolnosti specifične od slučaja do slučaja i vrlo lako mogu, ako ne postoji podrška sustava, funkcionalnost mjere svesti na minimum ili u potpunosti poništiti njenu svrhu. Na pitanje je li ostala u istoj nekretnini ili je tražila drugu, ispitanica je odgovorila sljedeće:
- „Tada smo ostali u prijašnjem stanu, da. Ali izašli smo jako brzo nakon toga. Nakon tog potpisa (op.a. ugovora o najmu), mi smo potpisali u 5. mjesecu i mi smo izašli u 7. (...) Dobra strana je samo ta što sam ja ovdje rođena. Ovo je jako malo mjesto i kažem, svi znaju otprilike što se dogodilo i svi znaju da vječito tražim stan. (...) Jedino, ponavljam, opet je bio problem sa Ministarstvom i sve te procedure, papiri. Ona (vlasnica stana, op.a.) je kanadska državljanka s hrvatskim OIB-om, i to je njima stvaralo nekakav ogromni problem. Pa, sve je bio problem zapravo, gdje sam ja onda opet poludila kad tako moram reći, jer se to otezalo i doslovno bili na ulici i ja sam rekla 'više je dosta'. Možda sam čak bila malo i bezobrazna i previše izravna, ali jednostavno, rekla sam, 'ljudi moji znači mi smo na ulici'. Oprostili smo vam 6 mjeseci prošlo ljeto gdje smo bili na ulici, nije nitko nazvao i pitao 'hej jesi li živa, jesu ti djeca dobro?'. I jednostavno to me jako jako razljutilo. Sve te procedure. Razumijem da svatko radi svojposao, ali njima je to posao ali nama je to život.“

Kao i prilikom korištenja mjere prvi puta, pitale smo korisnice jesu li i od koga dobile pomoć i podršku u procesu produljenja, i odgovor je kod obje ispitanice isti, odnosno da

⁶ U svrhu zaštite osobnih podataka i zadržavanja anonimnosti, izostavile smo ime osobe koje je ispitanica u intervjuu navela.

su podršku dobile od udruga čije su usluge skloništa ili savjetovališta prethodno koristile, a koje su im pomogle i u inicijalnom ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje.

7. Zaključna razmatranja

U zadnjem dijelu intervjua zamolile smo ispitanice da podijele s nama svoje stavove o tome što bi bilo potrebno izmijeniti kako bi se olakšalo i poboljšalo ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja te da dodaju nešto što možda nije bilo obuhvaćeno ili u dovoljnoj mjeri naglašeno prilikom provedbe intervjua, a važno im je, kao korisnicama mjere, istaknuti .

Sve četiri ispitanice istaknule su problem pronalaska stana i rješavanje pitanja smještaja žrtava nasilja nakon izlaska iz skloništa. Generalni stav je da bi trebalo povećati javni stambeni fond kako bi se dio tih stanova mogao namijeniti za zbrinjavanje žena žrtava obiteljskog nasilja.

- „Sama žrtva, ako izađe iz sigurne kuće, ona je u tom trenutku praktički na ulici a ni jedna od njih, pogotovo ako imaju djecu, nebi smjela biti na ulici dva, tri, pet mjeseci dok se to ne riješi. Znači, to bi trebalo rješavati, po meni, po nekom hitnom postupku. Ili barem da se djelomično omogućiti neki privremeni smještaj, dok se to ne riješi, ili bilo koja druga opcija.“
- Dvije su ispitanice još jednom naglasile važnost ukidanja uvjeta postojanja pravomoćne presude za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje. Jedna od ispitanica istaknula je kako djelatnice i djelatnici ustanova koje su uključene u ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja nisu (dovoljno) educirani niti o postojanju mjere, niti o pravu na njezino produljenje, niti o uvjetima koje je potrebno ispuniti za ostvarivanje ovog prava.
- „Kad smo predali papire, žena nam se javila telefonskim putem i rekla da ona mora odbiti zahtjev zato što (...) ima rješenje odnosno presudu o tome da je žrtva obiteljskog nasilja starije od šest mjeseci. Ja sam zamolila ženu da ona to provjeri, s obzirom da znam da dokumentacija koja se pribavlja kao prilog zahtjevu, osim presude, ne smije biti starija od šest mjeseci. Ali presuda nema nekakav vremenski rok trajanja, odnosno ograničenje. (...) I žena se sljedeće jutro javila i rekla, okej, da sve je u redu, kao, ona je pogriješila ... Ona je već i prije odbijala takve zahtjeve korisnika koji su posjedovali presudu stariju od 6 mjeseci.“

Dvije su ispitanice ukazale na problem izostanka konkretnije podrške od strane nadležnog Ministarstva, pogotovo u procesu pronalaska nekretnine, što bi, uz regulaciju cijena, pozitivno utjecalo i na provjeru uvjeta u kojima se nekretnine nalaze, ali i tko je najmodavac.

- „Bitno mi je naglasiti da je taj čovjek danas prijavljen i obiteljski je nasilnik u sustavu. Znači isti taj kod kojeg smo došli u stan! Što mislim da je jedan veliki propust. Razumijem da ne možemo to znati unaprijed ali upravo zato bi možda trebale postojati neke državne stambene jedinice. Da ni ne dolazimo uopće u ikakav doticaj s takvim ljudima, nasilnicima.“

Konačno, općeniti je stav ispitanica da je važno osigurati institucionalnu podršku ženama u procesu izlaska iz skloništa, ne samo u postupku pronalaska stana već i u procesu zapošljavanja te smještaja djece u vrtiće. Također, istaknule su koliko je važna ključna podrška udruga i zaposlenih u skloništu koji gotovo u potpunosti preuzimaju proces rješavanja dokumentacije te komunikaciju s nadležnim tijelima javne uprave u postupku predaje zahtjeva za korištenje mjere stambenog zbrinjavanja. Mnoge korisnice mjere ni ne „osjete“ kompleksnost samog procesa, do prvog odlaska u potencijalni stan.

ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA

Kako bi dobile odgovor na pitanje kako se u praksi provodi mjera stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja te koje su promjene potrebne u svrhu unaprjeđenja iste, provedeno je istraživanje kroz prikupljanje podataka o normativnom okviru koji uređuje provedbu ove mjere te iskustvima i potrebama korisnica.

Analizom rezultata istraživanja, vidljivo je kako nedostaci i dalje postoje, najprije u odnosu na uvjete za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje, potom u postupku pronalaska adekvatne nekretnine za smještaj žrtava obiteljskog nasilja i na kraju, u pogledu nedovoljne informiranosti i neujednačenog postupanja nadležnih institucija i tijela.

Poteškoće u ispunjavanju uvjeta za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje

U ovom području javlja se nekoliko problema. Što se tiče uvjeta koji predviđa da žrtva nasilja nema dovoljno sredstava za osiguranje odgovarajuće stambene jedinice nužne za stanovanje, a istu ne može ostvariti svojim radom, dohotkom od imovine, od obveznika uzdržavanja ili na drugi način, odnosno kada ukupni dohodak i ukupni primici podnositeljice zahtjeva i punoljetnih članova/ica njenog kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos od jedne proračunske osnovice (za 2024. godinu iznosi 441,44 eura), odredba je neprecizna, što dovodi do problema njezine provedbe u praksi i moguće nepovoljne ishode za žrtve. Naime, kod određivanja ovog uvjeta, odredba ne precizira koji se vremenski period uzima u obzir prilikom razmatranja mjesečnog dohotka i primitaka žrtve i članova/ica kućanstva. To znači da se u praksi može razmatrati period od npr. posljednjih 6 ili 12 mjeseci, što svakako ne odražava stanje u kojem se žrtva nalazi kada podnosi predmetni zahtjev. Iz rada sa žrtvama nasilja poznato nam je da se žrtvama nasilja u obitelji, često upravo zbog doživljenog i prijavljenog nasilja, imovinsko stanje pogorša npr. kada zbog odlaska u sklonište ostanu bez posla i/ili se zbog odlaska od nasilnika promijeni broj članova/ica kućanstva i prihodi tog kućanstva. Imajući to na umu, ukoliko je prihod po članu kućanstva žrtve u posljednjih 6 mjeseci prelazio iznos proračunske osnovice, navedeni podatak apsolutno ne podrazumijeva da žrtva u trenutku podnošenja zahtjeva (i u mjesecima koji slijede) ima na raspolaganju isti ili približno sličan iznos. Stoga bi trebalo jasno propisati da se odluka o tome ispunjava li žrtva ovaj uvjet treba temeljiti na trenutnom imovnom stanju žrtve nasilja tj. na dohocima/primitcima dostupnima u trenutku podnošenja zahtjeva. Također, potrebno je (po uzoru na neke druge propise, npr. Zakon o socijalnoj skrbi) jasno definirati

koji se prihvodi, zbog svog karaktera socijalnog davanja, neće smatrati prihodom prilikom donošenja odluke o ispunjavanju ovog uvjeta. Navedeno je posebno važno zato što u praksi često upravo ta socijalna davanja podignu cjelokupan iznos kojim žrtva raspolaže što dovodi do prelaženja iznosa proračunske osnovice, ponekad i za svega par eura, a što posljedično dovodi do odbijanja prava na stambeno zbrinjavanje zbog neispunjavanja ovog uvjeta.

Nadalje, u kontekstu uvjeta postojanja pravomoćne sudske presude o počinjenom nasilju u obitelji prema podnositeljici zahtjeva, u praksi ovaj uvjet djeluje prilično ograničavajuće jer otežava ostvarenje predmetnog prava i zapravo je protivan intenciji i svrsi same mjere. Ako žrtvi nasilja uvjetujemo dokazivanje statusa isključivo na temelju pravomoćne presude, ona neće moći koristiti ovu mjeru u trenutku kada joj je možda najpotrebnija. U tom je pogledu ovo istraživanje potvrdilo ono što znamo iz prakse, a to je da sudski postupci (posebno kazneni) znaju trajati iznimno dugo, što potvrđuje i istraživanje Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova⁷ čiji rezultati pokazuju da kazneni postupci (računato od dana počinjenja nasilja) do pravomoćnosti traju prosječno 646,55 dana⁸, dok na nekim sudovima trajanje postupka prelazi i 1.500 dana (4 godine). S obzirom na to da su teža kaznena djela u nadležnosti županijskih sudova, možemo reći da što je teže kazneno djelo, to će žrtva teže ostvariti pravo na stambeno zbrinjavanje jer će duže čekati na pravomoćnost presude. Pitanje je gdje bi žrtva i njena djeca, a većina žena ima djecu, trebale živjeti dok čekaju pravomoćnost sudske presude, a nemaju financijskih ni imovinskih mogućnosti? Jedina opcija koja im stoji na raspolaganju jest smještaj u sklonište/sigurnu kuću za žrtve nasilja. Osim problema koje se u praksi javljaju vezano uz nedostupnost, manjak kapaciteta i sl. sa uslugom smještaja pa nije dostupna svim žrtvama nasilja, dodatan problem jest što smještaj uglavnom traje od 6 do (iznimno) 12 mjeseci. Kako je prethodno navedeno, vidimo da sudski postupci često traju mnogo duže, što znači da su po isteku usluge smještaja do pravomoćnosti presude žrtve prepuštene same sebi i bez krova nad glavom upravo u trenutku iznimne ranjivosti, nakon izlaska iz nasilne okoline ili nakon izlaska iz sigurne kuće/skloništa. Neprihvatljivo je da zakonodavac kažnjava žrtve tražeći pravomoćnu presudu koje zbog sporosti pravosudnog sustava ne mogu dobiti. Stoga, uvjet pravomoćnosti presude treba brisati ili zamijeniti drugim, adekvatnijim uvjetom, koji će omogućiti intenciju mjere i pomoći žrtvama. Tako se umjesto pravomoćne presude može **propisati npr. potvrda da je nasilje u obitelji prijavljeno policiji/državnom odvjetništvu ili potvrda nadležnog područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad, skloništa ili savjetovašta za žrtve nasilja ili, podredno, potvrda da je podnesena ili potvrđena optužnica.**

⁷ Kvantitativni rezultati stručne analize pravomoćnih kaznenih presuda o nasilju prema ženama, 2012.-2016., dostupno na: <https://vawa.prs.hr/publikacije/>

⁸ Taj prosjek je kraći kad se radi o trajanju postupaka iz nadležnosti općinskih sudova i iznosi 464,62 dana, a duži kad se radi o kaznenim djelima iz nadležnosti županijskih sudova, kada u prosjeku iznosi čak 1.076,16 dana

Ovdje koristimo priliku naglasiti i upozoriti na to da se zadnjim izmjenama i dopunama Zakona namjeravalo unijeti odredbu prema kojoj bi se priznavale samo pravomoćne presude donesene u kaznenim postupcima, ali ne i u prekršajnim. Na takav smo prijedlog, kroz postupak e-savjetovanja, dale svoje komentar kako bi uvjet pravomoćne presude kojom se dokazuje status žrtve, a koja bi trebala biti donesena (isključivo) u kaznenom postupku, bio iznimno ograničavajući kao i suprotan nacionalnim (Zakon o zaštiti nasilja u obitelji) i međunarodnim (Istanbulska konvencija) izvorima prava koji definiraju tko se smatra žrtvom nasilja u obitelji, a taj status se nikako ne veže uz prekršajni i kazneni postupak. Temeljem toga, predlagatelj je odustao od takvog prijedloga.

Isto tako, uoči istih izmjena i dopuna Zakona, reagirale smo i na prijedlog da predmetna pravomoćna presuda ne smije biti starija od dvije godine, od kojeg je predlagatelj također odustao. Naime, takav prijedlog predstavljao bi nerazumno kratak rok iz više razloga, od kojih ističemo najznačajnije: posljedice proživljenog nasilja i traume su trajne, nerijetko doživotne; mogući su različiti životni scenariji povodom kojih žrtva nasilja nije mogla/trebala koristiti mjeru stambenog zbrinjavanja odmah po pravomoćnosti presude (ili unutar dvije godine koje slijede), a da će se naći u potrebi da je koristi naknadno te da je ta potreba i dalje izravno povezana s proživljenim nasiljem (npr. uslijed gubitka posla, bolesti člana uže obitelji, dijete ne dobije ili izgubi mjesto u vrtiću pa majka više ne može raditi i dr.); okolnost da ih se dvije godine nakon pravomoćnosti presude više ne smatra žrtvom za njih bi moglo izazivati retraumatizaciju. Društvena i politička poruka koju bi zakonodavac poslao ograničavanjem vremena koliko se dugo netko smatra žrtvom i u kojem se (kratkim) vremenu od žrtve očekuje da se zaliječi od posljedica proživljenog nasilja, bila iznimno loša i obeshrabrujuća za žrtve. U tom je pogledu važno spomenuti i ono što je razvidno iz intervjua s korisnicama mjere, a to je da je trajanje mjere od dvije godine prekratko za ostvarenje same svrhe mjere, a to je (re)integracija žrtava nasilja, odnosno da po odlasku iz nasilne okoline/izlaska iz skloništa riješe svoje egzistencijalne brige i „stanu na noge“.

Nadalje, u odnosu na uvedenu zakonsku odredbu u posljednjim izmjenama i dopunama, a koja omogućava da se nakon isteka roka od dvije godine na zahtjev korisnice važenje rješenja o stambenom zbrinjavanju može produžiti za još dvije godine ako razlozi zbog kojih je rješenje doneseno traju i dalje, ističemo da je navedena odredba svakako potrebna i korisna. No, zakonom bi trebalo detaljnije i optimalnije urediti ove mogućnosti. U tom smislu, potrebno je **propisati rok u kojem se podnosi i/ili odlučuje o zahtjevu za produženjem** (npr. 90 ili 120 dana), a prije isteka prvotnog rješenja kojim se odobrava stambeno zbrinjavanje kako bi se izbjegla različita tumačenja nadležnih tijela i kako ne bi došlo do situacije da je prvo rješenje isteklo, a drugo nije još doneseno. S obzirom na teške i dugotrajne posljedice koje nasilje ostavlja na žrtvu i njenu djecu, optimalno bi

bilo **omogućiti produženje rješenja i mjere i u trajanju duljem od dvije godine (ili višekratna produženja dok postoji potreba)**, a posebno treba uzeti u obzir djecu kao žrtve nasilja u obitelji te im **omogućiti stambeno zbrinjavanje dok se redovno školuju, a najkraće do punoljetnosti**.

Poteškoće oko pronalaska (adekvatnih) nekretnina za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja

Zbog nedostatka adekvatnih nekretnina za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja, mjera se provodi i uzimanjem u najam stambenih jedinica dostupnih na tržištu nekretnina, odnosno uzimanjem u najam stambenih jedinica privatnih najmodavaca. Međutim, ovaj način nije uvršten u modalitete ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje propisane člankom 7. Zakona te bi isti trebalo izmijeniti i dodati točku najam stana u privatnom vlasništvu (vlasništvu fizičke ili pravne osobe).

Ovo je istraživanje potvrdilo ono što znamo i iz prakse, a to je da je iznimno teško, a ponekad i nemoguće pronaći nekretninu za najam jer se pokazalo da potencijalni **najmodavci nisu skloni iznajmiti stan žrtvama nasilja (najčešće ženama s maloljetnom djecom) te navedeno nemaju problema izreći, iako se radi o dodatnoj diskriminaciji žena žrtava nasilja**. Dodatno, općepoznato je generalno loše stanje tržišta nekretnina i **nedostupnost nekretnina za najam**, a navedeno je dodatno izraženo u dijelovima Hrvatske gdje je razvijena i dominantna turistička djelatnost te su nekretnine uglavnom dostupne za kratkoročni najam. Zbog toga žene pristaju na neodgovarajuće smještaje, poput onih s jako malom kvadraturom ili unutar obiteljske kuće s lošijim sustavom grijanja i sl. Zbog ovakvog stanja, najmodavci se nalaze u izrazito povoljnijoj situaciji pa mogu postavljati **nerealne i previsoke cijene, što su potvrdili i nalazi ovog istraživanja**. Još jedna poteškoća koja nije predviđena propisima, a koja se javlja u praksi su određeni **dodatni troškovi koji nastaju prilikom traženja nekretnine**. U određenim slučajevima, nije bilo moguće pronaći nekretninu bez **posredovanja agencije za promet nekretnina** te je nužno omogućiti da se i ovaj trošak, pored najamnine, nadoknađuje iz državnog proračuna, kao i **trošak pologa** pri sklapanju ugovora o najmu na kojem većina najmodavaca inzistira.

U kontekstu ugovora o najmu, potrebno je naglasiti još neke aspekte koji su specifični za ove situacije. Naime, tripartitni ugovor o najmu čije su stranke najmodavac, žrtva nasilja i nadležno Ministarstvo, ne predviđa dovoljnu razinu zaštite žrtve u smislu otkazivanja ugovora jer se predviđa mogućnost da se ugovor raskine i prije razdoblja na koje je sklopljen, uz iznimno kratak rok od 30 dana. Uz sve prethodno opisane poteškoće, kao i ranjivi položaj

žrtve nasilja, jasno je da je ovo izrazito nepovoljno za žrtve koje se (pogotovo u turističkim odredištima) nađu u teškoj situaciji da im se otkazuje ugovor o najmu, a ne mogu pronaći novu nekretninu. Stoga je potrebno dodatno regulirati **kada i pod kojim uvjetima najmodavac može otkazati ovaj ugovor te produžiti otkazni rok** ugovora prilikom raskida od strane najmodavca na 3 do 6 mjeseci, ovisno o razlozima raskida i po uzoru na Zakon o najmu stanova, kako je navedeno u poglavlju 3. Zakonski okvir te po potrebi u tom smislu izmijeniti odredbe Pravilnika o najmu stambenih jedinica.

Dodatan problem s kojim se u praksi susrećemo je da se pravo na produljenje stambenog zbrinjavanja, priznaje samo korisnicama koje su smještene u nekretninama u državnom vlasništvu i koje u toj nekretnini borave i nakon što je istekao rok od prve dvije godine stambenog zbrinjavanja, dok korisnice koje su smještene u nekretninama koje su u privatnom vlasništvu i koje također u toj nekretnini borave i nakon što je istekao prethodno spomenuti rok, ne mogu ostvariti pravo na produljenje stambenog zbrinjavanja. Drugim riječima, dio žrtava nasilja, podnositeljica zahtjeva za produljenjem stambenog zbrinjavanja, biva kažnjen ako su prethodno bile smještene u nekretninama u privatnom vlasništvu, a zbog nemogućnosti države da provede mjeru stambenog zbrinjavanja kako to Zakon nalaže, odnosno kako se obvezala činiti. Ovo je potvrdila i jedna od korisnica mjere u intervjuu, kojoj je produljenje mjere odbijeno upravo iz navedenih razloga.

Ovdje bismo također htjele napomenuti i kako činjenica da je mjera koja se odnosi na stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja propisana Zakonom koji uređuje stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima, može zavarati i navesti na pogrešan zaključak da se radi o provođenju mjere isključivo na tim područjima, što nije točno. Zato smo mišljenja da bi trebalo **izmijeniti i sam naziv propisa koji normira ovu izrazito važnu tematiku ili urediti je posebnim zakonskim i pratećim podzakonskim propisom, kao i strateškim dokumentom**.

Konačno, nejasno je zašto država koristi ovaj način stambenog zbrinjavanja i ima li dovoljan broj raspoloživih i odgovarajućih jedinica za zbrinjavanje žrtava nasilja u svom vlasništvu. Naime, broj nekretnina kojima država raspolaže za potrebe provedbe ovog Zakona nam nije poznat, kao ni koliko od njih je u useljivom stanju. Bilo bi korisno da država transparentno navede koji je broj nekretnina kojima raspolaže, koliko ih je namijenjeno za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji, a koliko za neke druge kategorije korisnika/ica te koliko ih je trenutno slobodno, a koliko zauzeto. Jednako tako, nije potpuno jasno ima li država namjeru povećati broj državnih stanova i kojim tempom i načinom povećavaju broj nekretnina koje se planiraju koristiti u predmetne svrhe.

(Ne)informiranost i neujednačenost postupanja nadležnih tijela i institucija

Osim problema povezanih sa nekretninama koje su predviđene za provođenje mjere, problemi u praksi postoje i zbog nedovoljne informiranosti različitih dionika/ica uopće o postojanju, a onda i funkcioniranju i provedbi ove mjere. Rezultati ovog istraživanja su još jednom podcrtali ono s čime se susrećemo u direktnom radu sa ženama žrtvama nasilja – da dio područnih ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad ne zna da ova mjera postoji pa se žrtve susreću s problemom da zavodi ne znaju da im trebaju izdati preporuku, po kojim kriterijima, kao niti kako bi ta preporuka trebala izgledati, čime otežavaju izdavanje iste i posljedično prolongiraju postupak ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje, unatoč tome što su upravo zavodi ti koji izdaju preporuku koja je dio obvezne dokumentacije za pokretanje postupka te unatoč tome da žrtve nasilja upravo tamo trebaju dobiti cjelovite i točne informacije o svim svojim pravima. S obzirom na navedeno kao i na činjenicu da je potreba za stambenim zbrinjavanjem vidljiva iz druge dokumentacije koju žrtve prilažu uz zahtjev za ostvarivanjem prava na stambeno zbrinjavanje, mišljenja smo da bi bilo potrebno ukloniti preporuku zavoda kao uvjet za ostvarivanje ovog prava, čime bi se smanjio broj potrebne dokumentacije te tako ujedno i ubrzao postupak ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje.

Osim toga, pokazalo se i da nadležni odjeli pojedinih županija također nisu bili upoznati sa mjerom, iako su nadležni za provođenje prvostupanjskog postupka, što su nam potvrdili i nalazi provedenog istraživanja. Navedeno ne čudi, ako uzmemo u obzir prethodno navedene podatke o iznimno malim brojkama izdanih rješenja o stambenom zbrinjavanju žrtava nasilja u obitelji, kao i činjenicu da u nekim županijama do sada uopće nije bilo podnesenih zahtjeva. Kako je prethodno u analizi navedeno, razini neinformiranosti svakako doprinosi to što je pravo uređeno u Zakonu o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima što navodi na pogrešan zaključak da se žrtve stambeno zbrinjavaju samo na tim područjima, kao i to što nisu predviđene nikakve **mjere informiranja i edukacije stručnjaka/inja koje rade sa žrtvama nasilja niti samih žrtava, koje je potrebno zakonom ili drugim aktom propisati.**

Osim toga, dodatan problem javlja se zbog **neujednačenog postupanja nadležnih odjela u različitim županijama.** Naime, u praksi se javljaju različita tumačenja i primjene Zakona. Kako smo mogle vidjeti u ovoj analizi, praksa jedne od županija bila je odvrćanje od podnošenja zahtjeva žrtava nasilja čija je pravomoćna presuda o utvrđenom nasilju bila donesena prije više od 6 mjeseci. Navedeno se temeljilo **na pogrešnom tumačenju čl. 14. st. 7. Zakona o stambenom zbrinjavanju da dokazi o ispunjavanju uvjeta za bodovanje**

u trenutku podnošenja prijave za stambeno zbrinjavanje ne smiju biti stariji od šest mjeseci, pa bi isto valjalo pojasniti. Također, vezano uz uvjet posjedovanja pravomoćne presude o počinjenom nasilju u obitelji prema podnositeljici zahtjeva, uočena je praksa kako neke županije priznaju pravo na stambeno zbrinjavanje samo onim podnositeljicama u čijim se pravomoćnim presudama navodi da je počinitelj osuđen za kazneno djelo nasilje u obitelji iz članka 179.a Kaznenog zakona ili za prekršaj nasilja u obitelji iz članka 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, dok npr. slučajeve težih kaznenih djela, poput silovanja ili pokušaja ubojstva, počinjenih od strane bivšeg ili sadašnjeg supruga/partnera, ne tretiraju kao nasilje u obitelji, već u takvim slučajevima donose rješenja kojima se odbija pravo podnositeljici kao žrtvi nasilja na stambeno zbrinjavanje. U ovakvim situacijama, radi se o vrlo uskom tumačenju Zakona od strane nekih županija, a sigurne smo da takvo tumačenje nije bila namjera zakonodavca te **smatramo da bi sva kaznena djela povezana s nasiljem nad ženama i u obitelji obvezno trebala biti uvažena kod priznavanja prava na stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji.**

Na ove nalaze istraživanja, htjele bismo dodati i ono što smo primijetile iz prakse, a to je da županije imaju različita shvaćanja i o drugim stavicama čl. 14. Zakona, odnosno njegovu (ne)primjenjivost na stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji, npr. vezano uz potrebu pribavljanja uvjerenja da se protiv podnositeljice zahtjeva ne vodi kazneni postupak. Iz čl. 45. Zakona, koji propisuje uvjete za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje, nadležna tijela tumače i koju je dokumentaciju podnositeljica zahtjeva dužna podnijeti uz zahtjev za stambeno zbrinjavanje. No, u praksi se dešava, da nakon što ona podnese traženu dokumentaciju, neke županije zahtijevaju dodatnu dokumentaciju, propisanu čl. 14. Zakona, što produljuje postupak rješavanja po zahtjevu. Smatramo da, kako bi bilo jasno koju je sve dokumentaciju potrebno prikupiti i podnijeti, **potrebno je precizirati koji se još članci Zakona vežu na čl. 45. Zakona kako bi podnositeljica jasno i nedvosmisleno znala koju sve dokumentaciju treba podnijeti županiji**, a što bi posljedično spriječilo nepotrebno odugovlačenje postupka.

Slično tome, a vezano uz kaznene i prekršajne postupke, neke žrtve susretale su se i s različitim tumačenjima čl. 9. Zakona, odnosno (ne)mogućnošću ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje u slučajevima dvostrukih uhićenja/optuženja/osuđenja. U praksi se često susrećemo sa situacijama kada, uz uhićenje/optuženje/osuđenje počinitelja nasilja, a zbog neprepoznavanja primarnog agresora od strane policije, državnog odvjetništva ili suda, podnositeljice zahtjeva – žrtve obiteljskog nasilja, budu također, iako neopravdano, uhićene/optužene/osuđene, što za posljedicu ima nemogućnost ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje. Zapravo se radi o situacijama gdje žrtva nasilja bude kažnjena zbog nepravilnih postupanja nadležnih tijela. U Zakonu nema uporišta da se treba odbiti pravo

na stambeno zbrinjavanje radi osuđivanosti za nasilje u obitelji jer se to kazneno djelo ne nalazi u Zakonu među navedenim razlozima za odbijanje niti bi ga smjelo biti jer bi se na taj način dodatno kažnjavalo žrtve nasilje i onemogućilo im da napuste nasilan odnos i zaustave daljnje nasilje, što bi bilo potpuno nelogično i suprotno samoj svrsi ovog prava, ali i borbe protiv nasilja nad ženama i u obitelji koju država ističe kao važnu i prioritetnu.

Kako bi se ujednačila praksa smatramo da **nadležno Ministarstvo treba ujednačiti praksu i dostaviti pisane upute o postupanju nadležnim odjelima županija.**

Slijedom svega navedenog, zbog različitih poteškoća koje postoje u praksi i zakonodavstvu, jasno je da sustavu stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja nad ženama i nasilja u obitelji treba sveobuhvatna promjena i unaprjeđenje.

PREPORUKE

Stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja nad ženama i u obitelji bitna je usluga koja igra ključnu ulogu u postizanju sigurnosti, dostojanstva i neovisnosti osoba koje su preživjele nasilje. Ne samo da pruža utočište od nasilja, već također omogućava ženama da izgrade održivu budućnost, bez nasilja i straha. Kontinuiranim ulaganjem i reformom, programi stambenog zbrinjavanja mogu pomoći u prekidu kruga nasilja i potaknuti oporavak žrtava, omogućujući im da povrate kontrolu nad svojim životima. Drugim riječima, stambeno zbrinjavanje žrtava rodno utemeljenog i obiteljskog nasilja od iznimne je važnosti za žene koje su preživjele nasilje. Iako je Republika Hrvatska to prepoznala u svojim strateškim dokumentima za zaštitu od nasilja u obitelji, nažalost nije uložila adekvatan napor da bi ostvarila cilj koji si je zadala, a to je osigurati stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji. Od 2018. godine pa do danas država je zakonski uredila i mijenjala uvjete i postupak ostvarivanja prava žrtava nasilja na stambeno zbrinjavanje te uspostavila suradnju s jedinicama lokalne samouprave kako bi ih poticala na donošenje lokalnih mjera.

Međutim, broj izrečenih mjera bilo kroz državne ili lokalne mjere je izrazito nizak. Tako za 2021. i 2022. godinu radi se o 20 (2021.) i 21 (2022.) žrtvi koje su stambeno zbrinute primjenom Zakona, a u 12 (2021.) odnosno 13 (2022.) županija nije proveden niti jedna mjera. Na lokalnoj razini nemamo podatke za sve jedinice lokalne samouprave koje kroz svoje odluke o najmu stanova dodjeljuju stanove ili prednost pri dodjeli žrtvama nasilja. U tom kontekstu ističe se Grad Zagreb kao pionir ove prakse, no broj stambeno zbrinutih žrtava nasilja lokalnim mjerama u 2022. godini bio je nula. Ovako niskom broju izrečenih mjera doprinose brojne manjkavosti u zakonodavnom okviru, ali i nedostatak nekretnina na tržištu (pogotovo u turističkim odredištima), dodatni troškovi najma koje država ne pokriva, mogućnost otkaza ugovora o najmu uz kratak rok, kao i neujednačenost prakse u županijama te neinformiranost relevantnih dionika/ica koji bi trebali provoditi i/ili poticati provođenje ove mjere.

Prethodno opisana problematika u određenoj mjeri nadilazi mogućnosti rješavanja angažmanom zaposlenika/ica prije Središnjeg ureda, a sada Ministarstva te se u praksi unatoč njihovom trudu i spremnosti na međuresornu suradnju pojavljuju situacije u kojima, na temelju trenutno važećih zakonskih odredaba, nije moguće u razumnom roku žrtvama nasilja osigurati adekvatan smještaj. Osim toga, treba reći da navedeni problemi također proizlaze i iz činjenice da, iako postoji intencija državnih i lokalnih vlasti da se radi na rješavanju prepoznatog problema, ne postoji strateški i sustavan pristup koji bi sveobuhvatno uredio pitanje socioekonomskog položaja žrtava nasilja nad ženama i u obitelji, uključujući

i pitanja adekvatnog smještaja i stambenog zbrinjavanja. Navedeno proizlazi i iz uglavnom rodno neutralnog i nesustavnog pristupa široj problematici nasilja nad ženama i u obitelji.

Stoga, primarno i dugoročno rješenje vidimo u **razvoju strategije stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja nad ženama i u obitelji i drugih osjetljivih skupina**, kroz koju će se:

1. razraditi **prikladniji modeli stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja**;
2. planirati **osiguravanje dostupnih prikladnih stambenih jedinica u državnom vlasništvu** (i/ili vlasništvu jedinica lokalne i područne samouprave);
3. razviti **trajni ili dulji oblici stambenog zbrinjavanja** na području na kojem žrtva stanuje - npr. kroz razvoj društveno poticajne stanogradnje s uvjetima koji će se razraditi prema ranjivim skupinama, a kroz koji će se omogućiti regulirani dugoročni najam ili otkup stanova.

S obzirom da je donošenje strategije dugotrajan proces koji je stoga potrebno čim prije pokrenuti, predlažemo i druge privremene i brže mogućnosti poboljšanja provedbe mjere i položaja korisnika/ica iste:

1. **određivanje mjera suzbijanja diskriminacije prema žrtvama (ženama i ženama s djecom) na tržištu nekretnina**: jačanje preventivnih programa, dodatno osvještavanje javnosti, razbijanje mitova i predrasuda, suzbijanje diskriminatornih praksi prema ženama žrtvama nasilja te učinkovitije sankcioniranje onih koji vrše diskriminaciju;
2. **potrebno je dodatno razraditi i olakšati postupak pronalaženja odgovarajuće nekretnine**, npr. raspisivanje natječaja radi sklapanja ugovora o najmu s privatnim najmodavcima od strane nadležnog Ministarstva;
3. **edukacija i informiranje**: uvesti obvezne mjere informiranja i edukacije za stručnjake/inje i žrtve nasilja o pravima na stambeno zbrinjavanje, a posebno djelatnika/ica Hrvatskog zavoda za socijalni rad i županijskih odjela/ureda;
4. **potrebno je ujednačiti praksu i dostaviti pisane upute o postupanju i provedbi Zakona nadležnim odjelima županija**;
5. prikupiti podatke **o dostupnim mjerama na lokalnoj i regionalnoj razini** i učiniti ih **dostupnim** žrtvama i relevantnim dionicima/cama kako bi im olakšalo ostvarenje svih prava.

U odnosu na zakonodavne izmjene koje bi trenutačno pridonijele većem broju i rasprostranjenosti korištenja mjere, predlažemo:

1. propisati da se odluka o ispunjavanju uvjeta za pravo na stambeno zbrinjavanje treba temeljiti **na trenutnom imovinskom stanju žrtve nasilja tj. na dohoci/primitcima dostupnima u trenutku podnošenja zahtjeva**;
2. jasno **definirati koji se prihodi**, zbog svog karaktera socijalnog davanja, **neće smatrati prihodom** prilikom zadovoljavanja ovog uvjeta (po uzoru na neke druge propise, npr. Zakon o socijalnoj skrbi);
3. **ukloniti iz Zakona uvjet izdavanja preporuke područnih ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad** radi potrebe stambenog zbrinjavanja žrtve nasilja u obitelji **ili eventualno proširiti listu potencijalnih izdavatelja preporuke** i na druge pružatelje usluga za žene žrtve nasilja, poput skloništa i/ili savjetovališta za žene žrtve nasilja;
4. **ukloniti ili izmijeniti uvjet pravomoćne presude** sa potvrdom da je nasilje u obitelji prijavljeno policiji/državnom odvjetništvu ili potvrdom nadležnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad, skloništa ili savjetovališta za žrtve nasilja ili, podredno, potvrdom da je podnesena ili potvrđena optužnica;
5. **osigurati ujednačenu primjenu zakona, a posebno u odnosu na**: vrijeme podnošenja zahtjeva, katalog kaznenih djela koja se uzimaju kao nasilje nad ženama i u obitelji, potrebnu dokumentaciju uz podnošenje zahtjeva te osiguravanje ostvarenja prava i kada dolazi do tzv. dvostrukih uhićenja/optuženja/ osuđenja.
6. **propisati rok u kojem se podnosi i/ili odlučuje o zahtjevu za produženjem rješenja/mjere** (npr. 90 ili 120 dana), a prije isteka prvotnog rješenja kojim se odobrava stambeno zbrinjavanje kako bi se izbjegla različita tumačenja nadležnih tijela i kako ne bi došlo do situacije da je prvo rješenje isteklo, a drugo nije još doneseno;
7. **omogućiti produženje rješenja/mjere i u trajanju duljem od dvije godine (ili višekratna produženja dok postoji potreba)**, a posebno treba uzeti u obzir djecu kao žrtve nasilja u obitelji te im omogućiti stambeno zbrinjavanje dok se redovno školuju, a najkraće do punoljetnosti;
8. **propisati mogućnost najma stana u privatnom vlasništvu (vlasništvu fizičke ili pravne osobe)**; mjera se provodi i uzimanjem u najam stambenih jedinica privatnih najmodavaca, iako ovaj način nije uvršten u zakonom propisane modalitete ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje;

9. osigurati mogućnost **produljenja mjere stambenog zbrinjavanja** i korisnicama koje se nalaze **u nekretninama u privatnom vlasništvu**;
10. na jednostavan i transparentan način **objaviti broj raspoloživih i odgovarajućih nekretnina** za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji, kao i **plan nabave novih, dodatnih stambenih jedinica**;
11. **produžiti otkazni rok** u kojem najmodavac može raskinuti ugovor i prije razdoblja na koje je sklopljen **na 3 ili 6 mjeseci ovisno o razlozima raskida** po uzoru na Zakon o najmu stanova;
12. **propisati nadoknadu dodatnih troškova** koji nastaju prilikom traženja nekretnine, kao troškove posredovanja agencija i pologa prilikom sklapanja ugovora o najmu;
13. **izmijeniti naziv propisa** koji normira ovu izrazito važnu tematiku **odnosno urediti je posebnim zakonskim i pratećim podzakonskim propisom**, kao i strateškim dokumentom.

Primjenom prethodno navedenih mjera omogućila bi se funkcionalnost i ostvarenje svrhe stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja.

LITERATURA I IZVORI:

- [Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji tzv. Istanbulska konvencija](#)
- [Funkcioniranje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji, 2022.,](#)
- [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. - 2022.](#)
- [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. Godine - Izvješće o provedbi mjera u 2017. i 2018. godini](#)
- [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. Godine - Izvješće o provedbi mjera u 2019. i 2020. godini](#)
- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. Godine - Izvješće o provedbi mjera u 2021. i 2022. godini
- Kvantitativni rezultati stručne analize pravomoćnih kaznenih presuda o nasilju prema ženama, 2012.-2016., dostupno na: <https://vawa.prs.hr/publikacije/>
- [Uredba o kriterijima za bodovanje prijava za stambeno zbrinjavanje \(NN 038/2024\)](#)
- Državni proračun Republike Hrvatske za 2022. godinu i projekcije za 2023. i 2024. godinu.
- Zakon o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima (NN 106/18, 98/19, 82/23)
- Zakon o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15, 106/18)
- Zakon o socijalnoj skrbi (NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23)
- Zakon o najmu stanova (NN 91/96, 48/98, 66/98, 22/06, 68/18, 105/20)
- Pravilnik o najmu stambenih jedinica (NN 143/2023)

PRILOG 1.

Pitanja za anketni upitnik županije (Google Forms obrazac):

Opći podaci

Navedite naziv županije za koju dajete podatke:

Molimo upišite mail osobe koja ispunjava upitnik:

Upitnik o provedbi mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji

1. Koliko je zahtjeva za stambenim zbrinjavanjem žrtava nasilja u obitelji podneseno u 2021.? Molimo Vas upišite samo broj.
2. Koliko od njih je odobreno? Molimo Vas upišite samo broj.
3. Koliko od njih je odbijeno? Molimo Vas upišite samo broj.
4. Koliko od njih je povučeno? Molimo Vas upišite samo broj.
5. Koliko je zahtjeva za stambenim zbrinjavanjem žrtava nasilja u obitelji podneseno u 2022.? Molimo Vas upišite samo broj.
6. Koliko od njih je odobreno? Molimo Vas upišite samo broj.
7. Koliko od njih je odbijeno? Molimo Vas upišite samo broj.
8. Koliko od njih je povučeno? Molimo Vas upišite samo broj.
9. Koliko je zahtjeva za stambenim zbrinjavanjem žrtava nasilja u obitelji podneseno u 2023.? Molimo Vas upišite samo broj.
10. Koliko od njih je odobreno? Molimo Vas upišite samo broj.
11. Koliko od njih je odbijeno? Molimo Vas upišite samo broj.
12. Koliko od njih je povučeno? Molimo Vas upišite samo broj.
13. Koliko prosječno traje postupak odlučivanja o zahtjevu za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja?
 - a) 0 - 2 mjeseca
 - b) 3 - 5 mjeseca
 - c) 6 - 8 mjeseci
 - d) 9 - 11 mjeseci
 - e) 12 i više mjeseci
 - f) Nije do sada zaprimljen nijedan zahtjev.
14. Koji je najčešći razlog odbijanja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja?
15. Temeljem izmjena Zakona kojim je predviđena mogućnost produljenja mjere stambenog zbrinjavanja za žrtve nasilja, koliko je zahtjeva za

produljenjem mjere podneseno od kad su izmjene Zakona stupile na snagu (28.7.2023.) do 31.5.2024.?

16. Koliko je zahtjeva za produljenjem mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja odobreno, zaključno s 31.5.2024.? Molimo Vas upišite samo broj.
17. Koliko je zahtjeva za produljenjem mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja odbijeno, zaključno s 31.5.2024.? Molimo Vas upišite samo broj.
18. Koliko je zahtjeva za produljenjem mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja povučeno, zaključno s 31.5.2024.? Molimo Vas upišite samo broj.
19. Koliko prosječno traje postupak odlučivanja o odobrenju produljenja mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja?
 - a) 0 - 2 mjeseca
 - b) 3 - 5 mjeseca
 - c) 6 - 8 mjeseci
 - d) 9 - 11 mjeseci
 - e) Nije do sada zaprimljen nijedan zahtjev.
20. Na koje ste poteškoće naišli u primjeni mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima?
21. Što mislite što bi Vama kao zaposleniku/ici županije olakšalo provedbu mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja prema članku 45. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima?
22. Što mislite što bi se trebalo promijeniti u provedbi mjere stambenog zbrinjavanja kako bi se olakšalo žrtvama nasilja?

PRILOG 2.

Pitanja za polustrukturirani intervju s korisnicama mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja

UVODNO

Predstavljanje teme, okvirnog vremena trajanja razgovora te napomena da će se razgovor snimati u svrhu izrade analize, a identitet ispitanice je u potpunosti zaštićen i neće biti objavljen u istraživačkom izvještaju.

INFORMIRANJE O MJERI STAMBENOG ZBRINJAVANJA ŽRTAVA OBITELJSKOG NASILJA

1. Od koga ste saznala za postojanje mjere stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji?
2. Jesu li Vas u Hrvatskom zavodu za socijalni rad informirali o ovoj mjeri?
3. Na koji su Vas način informirali? (Pismeno, usmeno, link na stranicu...)

POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA NA STAMBENO ZBRINJAVANJE ŽRTAVA OBITELJSKOG NASILJA

4. Kakvo je za Vas bilo iskustvo ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje?
 - a) Na koje ste prepreke/probleme naišla u postupku ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje?
 - b) Koliko je vremena (mjeseci) prošlo dok ste našla odgovarajuću nekretninu (od podnošenja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje do useljenja)?
 - c) Ima li nešto što biste izdvojila kao pozitivnu/e okolnost/i u postupku ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje?

NEKRETNINA

5. Jeste li kroz mjeru ostvarila stambeno zbrinjavanje u nekretnini u državnom ili u privatnom vlasništvu?
6. Za one u privatnom vlasništvu: jesu li Vas najmodavci tražili polog?
7. Za one u privatnom vlasništvu: ako je bila uključena Agencija za nekretnine, jesu li Vas kao najmoprimca tražili proviziju? Jesu li najmodavca tražili proviziju?

8. Smatrate li da bi primjenu Mjere unaprijedilo raspisivanje natječaja radi sklapanja ugovora o najmu između privatnog iznajmljivača i MPUGDI?

UVJETI ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA STAMBENO ZBRINJAVANJE ŽRTAVA OBITELJSKOG NASILJA (prve dvije godine)

9. Koje je vaše mišljenje o tome da bi pravomoćnost presude trebala biti jedan od uvjeta za ostvarivanje stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja?
10. Smatrate li rok od 2 godine, na koliko se može ostvariti pravo na stambeno zbrinjavanje kao žrtva obiteljskog nasilja, dovoljno dugim da se njime postigne svrha mjere stambenog zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja (da u njemu riješite svoje egzistencijalne probleme, stanete na noge, osnažite sebe i djecu, ostvarite stabilnost za sebe i djecu)?

POMOĆ I PODRŠKA PRI OSTVARIVANJU PRAVA NA STAMBENO ZBRINJAVANJE ŽRTAVA OBITELJSKOG NASILJA

11. Jeste li imala pomoć i podršku pri ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje?
 - a) Tko Vam je sve pomagao u ostvarivanju prava na stambeno zbrinjavanje? (Županije, Ministarstvo, udruge, i tko je pomogao najviše, a tko najmanje)?
 - b) U čemu se ta pomoć i podrška sastojala?

PRAVO NA PRODULJENJE MJERE STAMBENOG ZBRINJAVANJA ŽRTAVA OBITELJSKOG NASILJA

12. Jeste li upoznata s mogućnošću produljenja prava na stambeno zbrinjavanje?
13. Ako ste upoznata, od koga ste saznala za tu mogućnost?
14. Jeste li podnijela zahtjev za produljenje stambeno zbrinjavanje?
15. Je li Vam odobren?
16. Ako nije odobren, koji je bio razlog?
17. Koliko je proteklo od podnošenja zahtjeva do donošenja rješenja o odobrenju produljenja?
18. Jeste li tražili novu nekretninu ili ostali u prijašnjoj?
19. Ako ste tražila novu nekretninu, kako je tekao proces pronalaska?
 - a) Je li bio lagan, težak, dugotrajan...?

- b) Recite nam vaše iskustvo s traženjem iste (prepreke, dobre strane...)?
20. Jeste li imala pomoć i podršku pri ostvarivanju prava na produljenje stambenog zbrinjavanja?
21. Ako jeste, tko Vam je pomagao te na koji način?

ZAKLJUČNO

22. Što vi smatrate da bi trebalo izmijeniti kako bi se olakšalo i poboljšalo ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja?
23. Molimo Vas da dodate ono što smatrate bitnim istaknuti/napomenuti, ako se kroz prethodna pitanja nismo toga dotakle.